

Nr 85.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m.; given Stockholms slott den 25 februari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen hemställes om godkännande av avtal med städerna Göteborg och Stockholm om statens övertagande av vissa städerna tillhöriga ungdomsvårdsskolor. Härvid skall Stockholms stad till staten utgiva ett belopp av 1 600 000 kronor. Göteborgs stad skall av staten erhålla ett belopp av 720 000 kronor.

I propositionen äskas därjämte anslag till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården för budgetåret 1949/50.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 25 februari 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *anslag till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* för budgetåret 1949/50 samt anför.

I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, p. 36—40) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1949/50 beräkna följande anslag:

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar, förslagsanslag	kronor 2 700 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader, förslagsanslag	» 2 000 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag	» 500 000
Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, förslagsanslag	» 750 000
Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, reservationsanslag...	» 10 200

Vid tiden för statsverkspropositionens utarbetande pågingo förhandlingar med städerna Göteborg och Stockholm om statens övertagande av den av dessa städer bedrivna ungdomsvårdsverksamheten. Vid årsskiftet 1948/49 ha preliminära avtal härom träffats mellan särskilda av Kungl. Maj:t utsedda förhandlingsmän och städerna. På grund av dessa omständigheter kunde ifrågavarande anslag endast beräknas preliminärt i statsverkspropositionen.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål.

Ungdomsvårdsskolornas nuvarande organisation.

Ungdomsvårdsskoleverksamhet bedrivs f. n. *dels* av staten vid statligt ägda eller av staten på viss tid arrenderade ungdomsvårdsskolor, *dels* av städerna Stockholm och Göteborg, vilka jämlikt 43 § 2 mom. barnavårdslagen hava att själva svara för vissa för deras del erforderliga ungdomsvårdsskolor,

och dels av enskilda föreningar och stiftelser. De icke statliga skolorna åtnjuta för sin verksamhet betydande bidrag av statsmedel.

Ungdomsvårdsskoleorganisationen omfattar följande olika anstaltstyper:

- 1) skolhem för barn i skolpliktig ålder,
- 2) yrkesskolor för barn, vilka vid omhändertagandet avslutat sin skolgång men icke fyllt aderton år, eller för personer, som avses i 22 § d) barnavårdslagen,
- 3) hemskolor för väntande mödrar och mödrar med späda barn,
- 4) yrkesskolor för omhändertagna över skolpliktig ålder, vilka äro efterblivna till förståndsutvecklingen,
- 5) skolhem och yrkesskolor för omhändertagna, vilka på grund av själslig abnormitet böra stå under särskild läkartillsyn.

De statliga ungdomsvårdsskolorna äro f. n. 17 till antalet, nämligen för *manliga elever*: Lövsta skolhem och yrkesskola, Långanäs, Ljungaskogs, Forsane, Sundbo och Johannisbergs yrkesskolor, Östra Spångs, Hammargårdens, Vemyra, Folåsa och Gräskärrens skolhem samt för *kvinnliga elever*: Skarvik-Tallåsens skolhem och yrkesskola, Sonestorps, Hornö och Brättegårdens yrkesskolor, Broby skolhem samt Bistagårdens hemskola. Av dessa skolor äro Lövsta, Folåsa och Skarvik-Tallåsen avsedda för elever, vilka äro själsligt abnorma eller eljest i behov av särskild läkartillsyn. De nu angivna statliga skolorna ägas av staten med undantag för Skarvik-Tallåsen, som av staten arrenderats på fem år fr. o. m. den 1 juli 1948.

De icke statliga ungdomsvårdsskolorna äro f. n. 11 till antalet, nämligen för *manliga elever*: Skrubba, Fagareds och Råby skolhem och yrkesskolor, Margretelunds yrkesskola och Gudmundsgårdens skolhem samt för *kvinnliga elever*: Lingatans skolhem och yrkesskola, Eknäs yrkes- och hemskola, Sjötorps, Morängens och Håkanstorps yrkesskolor samt Johannelunds skolhem. Av dessa skolor äro Margretelund, Sjötorp och Håkanstorp avsedda för omhändertagna, vilka äro efterblivna till förståndsutvecklingen. Skrubba, Fagared, Råby, Lingatan och Eknäs fungera f. n. i praktiken endast såsom yrkesskolor.

Verksamheten vid de icke statliga skolorna är närmare reglerad genom avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt huvudmännen för de skilda anstalterna. Verksamheten vid Margretelund och Gudmundsgården är avtalsenligt säkrad till utgången av år 1952. Nu gällande avtal rörande de övriga icke statliga ungdomsvårdsskolorna utlöpa den 30 juni 1950.

Avtalen och därmed sammanhängande frågor.

1936—37 års skyddshemsreform.

Nu gällande bestämmelser för ungdomsvårdsskoleverksamhetens ordnande grundas på betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen¹ m. m., avgivet av särskilda sakkunniga (SOU 1935: 35), samt proposi-

¹ Ungdomsvårdsskolorna benämndes före den 1 juli 1946 »skyddshem» och de i organisationen ingående vanliga yrkesskolorna för elever under 18 år »yrkeshem» beträffande skolor för manligt och »hemskolor» beträffande skolor för kvinnligt klientel.

tionen nr 219/1936. Den reform av skyddshemsorganisationen, som beslöts vid 1936 och 1937 års riksdagar, syftade bl. a. till en förbättrad skol- och yrkesutbildning samt en fördelning av klientelet på de olika typer av anstalter, som nämnts i det föregående. Härför ansågs nödvändigt att staten övertog det ekonomiska huvudansvaret för verksamheten. Landstingen och de städer, vilka ej deltog i landsting, befriades fördenskull från skyldigheten att upprätta skyddshem. Stockholm och Göteborg skulle dock vara skyldiga att själva med bidrag av statsmedel ordna sina skyddshem i enlighet med de vid omorganisationen uppdragna riktlinjerna. Detta undantag motiverades dels därmed att dessa städer voro tillräckligt stora att medgiva den åsyftade differentieringen av eleverna på skolhem, yrkeshem och hemskolor, dels därmed att det icke ansågs lämpligt att sammanföra den vanartade ungdomen från storstäderna med sådan ungdom från andra delar av landet (prop. nr 219/1936, s. 26). Den särställning, som Stockholm och Göteborg sålunda erhöles i jämförelse med rikets övriga kommuner, mötte inga principiella invändningar vare sig i riksdagen eller vid den föregående remissbehandlingen av förslaget. Från städernas sida gjordes endast vissa erinringar beträffande utformningen och storleken av statsbidraget till deras skyddshemsverksamhet.

De skolor, vilka Stockholm och Göteborg enligt 43 § 2 mom. barnavårdslagen ålagts att själva sörja för, voro enligt lagrummets lydelse före den 1 juli 1946 skolhem, yrkeshem och hemskolor. Efter nämnda dag omfattar skyldigheten skolhem och yrkesskolor för barn, som vid omhändertagandet icke fyllt aderton år, varvid dock uttryckligen undantagits skolor för barn, som på grund av själslig abnormitet böra stå under särskild läkartillsyn, och yrkesskolor för barn över skolpliktig ålder, vilka äro efterblivna till förståndsutvecklingen. Ifrågavarande lagändring innebar i praktiken ingen förändring i förhållande till vad som gällt före densamma.

Vid 1936—37 års reform fastslogs, att de landstingsägda skyddshemmen i princip borde ställas till statens förfogande utan ersättning. En viss kostnadsutjämning skulle emellertid ske mellan de landsting som ägde och dem som saknade skyddshem på följande sätt.

Landstingen och de i landsting ej deltagande städerna (utom Stockholm och Göteborg) ålades att under åren 1938—39 till staten inbetala ett mot de förutvarande skyddshemsavgifterna svarande belopp, beräknat till 700 kronor för elev och år. De inflytande medlen redovisades å en särskild fond, från vilken ersättning för de överlämnade skyddshemmen utgick enligt följande principer (prop. nr 219/1936, s. 165 ff.).

- a) För anstaltsbyggnaderna utgick ersättning för halva värdet.
- b) För ett tomtområde om 8—10 har utgick ingen ersättning, ej heller för anstaltens inventarier.
- c) För jordbruket med åbyggnader samt levande och döda inventarier utgick full ersättning efter opartisk värdering.

Nu gällande avtal.

De första avtalen mellan Kungl. Maj:t samt städerna Stockholm och Göteborg rörande verksamheten efter 1936—37 års reform avsågo perioden 1 juli 1938—31 december 1942. Dessa avtal ersattes sedermera med nya, gällande för tiden 1 januari 1943—31 december 1944. De sistnämnda avtalen ha genom särskilda tilläggsavtal förlängts att gälla först t. o. m. den 30 juni 1945 och därefter t. o. m. den 30 juni 1950.

Avtalen medföra i huvudsak följande skyldigheter för städerna.

A. *Stockholms stad* skall hålla tre ungdomsvårdsskolor, nämligen Skrubba, skolhem och yrkesskola med 54 platser å yrkesskolan och 24 platser å skolhemmet;

Eknäs, yrkes- och hemskola med 30 platser, samt

Johannelund, skolhem med 35 platser.

Göteborgs stad skall hålla två ungdomsvårdsskolor, nämligen

Fagared, skolhem och yrkesskola med 44 platser å yrkesskolan och 24 platser å skolhemmet, samt

Lingatan, skolhem och yrkesskola med 32 platser.

B. Städerna skola, i mån av platstillgång, å sina ungdomsvårdsskolor motaga elever från andra kommuner enligt anvisningar av chefen för socialstyrelsens skolbyrå. Deras ungdomsvårdsskolor må dock icke beläggas med elever från andra kommuner i sådan utsträckning, att städernas eget behov av ungdomsvårdsskoleplatser äventyras. Å andra sidan äger skolbyråchefen medgiva att ungdomsvårdsskolelever från Stockholm och Göteborg må intagas i annan ungdomsvårdsskola.

C. Städerna äro beträffande skolornas personaluppsättning och förvaltning m. m. bundna av vissa bestämmelser i avtalen och stadgan för skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.

Beträffande det årliga statsbidraget anfördes i propositionen nr 219/1936 följande (s. 28).

Till de årliga driftkostnaderna vid skyddshemmen skall vederbörande barnavårdsnämnd bidra med 300 kronor för elev. Dessutom skall nämnden erlægga ett beklädnadsbidrag av 200 kronor för varje nyintagen elev. I övrigt skall staten bestrida samtliga kostnader vid de statliga hemmen, vilka kostnader av de sakkunniga beräknats till inalles 1 200 kronor för elev och år vid skolhem och hemskolor samt 1 500 kronor för elev och år vid yrkeshem. Till de hem, som komma att drivas av enskilda sammanslutningar och stiftelser, samt till städerna Stockholm och Göteborg skall statsbidrag i regeln utgå med så stort belopp, att summan av detta jämte barnavårdsnämndens bidrag kommer att uppgå till 1 200 kronor för elev och år. Till hem, som drivas av enskilda sammanslutningar och stiftelser, skall bidrag utgå, oavsett om plats är belagd eller icke.

Med utgångspunkt från vad sålunda anförts fastställdes statsbidraget i 1938 års avtal till 900 kronor för elev och år, oberoende av ungdomsvårdsskolans art. Efter hand ha vissa jämkningar skett i avtalen till städernas förmån, varjämte vissa bidrag numera på grund av statsmakternas beslut utgå utanför ramen för avtalen. Statsbidrag utgår numera enligt följande grunder.

1. Enligt gällande avtal:

a) fast platsbidrag med 900 kronor för plats och år, oberoende av beläggningen;

b) rörligt tillägg å det fasta platsbidraget med 3 % av bidragets belopp för varje hel mångfald av fem, varmed levnadskostnadsindex i genomsnitt under det sistförflutna året överstigit motsvarande tal i genomsnitt under år 1935;

c) särskild ersättning för utackorderade elever med 300 kronor för år och elev, såvitt angår elev, som omhändertagits före fyllda 18 år, samt med högst 600 kronor för år och elev, därest eleven omhändertagits jämlikt 22 § d) barnavårdslagen;

d) ersättning för anlåtande av psykiatriskt särskilt skolad läkare för Stockholms del med för Skrubba högst 900 kronor för år och för Eknäs och Johannelund vardera högst 400 kronor för år;

e) bidrag för underhåll av byggnader med två procent av resp. byggnaders värde;

f) extra statsbidrag för Stockholms vidkommande med för Skrubba 11 500 kronor för år och för Johannelund 6 500 kronor för år;

2. enligt av riksdagen i övrigt medgivna grunder:

g) särskild ersättning för villkorligt utskrivna elever jämlikt 15 § 6 mom. stadgan den 28 juni 1946 för skolor tillhörande barn- och ungdomsvården (SFS 582/1946);

h) ersättning för anlåtande av psykiatriskt särskilt skolad läkare för Göteborgs del enligt i huvudsak de regler, vilka gälla för de statliga skolornas vidkommande;

i) bidrag till arbetstidsbegränsande åtgärder efter socialstyrelsens bestämmande (prop. nr 269/1947, s. 109; prop. nr 214/1948, s. 25);

j) resebidrag till elever för besök i hemorten;

k) ersättning för bortfallet av de tidigare utgående kommunala avgifterna och ersättningarna (den s. k. skyddshemsavgiften m. m.; prop. nr 269/1947, s. 81—83);

l) ersättning för erforderliga ny-, till- och ombyggnader enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen i varje särskilt fall.

Framställning av Stockholms stad om förstatligande.

Det nu gällande avtalet med Stockholms stad, vilket ingåtts för tiden 1 juli 1945—30 juni 1950, godkändes till en början av stadsfullmäktige i staden att gälla allenast för tiden t. o. m. den 30 juni 1947. I samband härmed hemställde *Stockholms stadsfullmäktige* i skrivelse den 23 maj 1945, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen upphävande av den i 43 § 2 mom. barnavårdslagen (enligt dåvarande lydelse) föreskrivna skyldigheten för staden att själv upprätta eller anordna skolhem, yrkeshem eller hemskolor. Beträffande innehållet i stadsfullmäktiges skrivelse må här anföras följande.

Stadsfullmäktige återgävo vad i propositionen nr 219/1936, s. 28, anförts rörande beräkningen av det årliga statsbidraget (av mig i det föregående refe-

rerat) och uttalade därefter den slutsatsen, att »man vad beträffar driftkostnaderna icke avsett att ställa Stockholm och Göteborg i någon i ekonomiskt hänseende sämre ställning än övriga kommuner, vartill ju heller icke någon rimlig anledning torde kunna anföras».

Stadens egna kostnader för driften av ungdomsvårdsskolorna uppgingo å 1942 års stat enligt stadsfullmäktiges uppgifter till 307 800 kronor, varav 106 400 kronor för pensionskostnader samt för räntor och kapitalavbetalningar. Vid tillämpning av det för åren 1943 och 1944 föreslagna avtalet, med de förbättringar, som detta komme att innebära, beräknades dock stadens egna kostnader komma att minska med i runt tal 69 500 kronor.

Vad beträffade år 1943 utgjorde vårdkostnaderna för elev och år enligt en inom socialstyrelsen företagen sammanställning vid Skrubba kronor 3 257: 58, vid Eknäs kronor 3 091: 61 och vid Johannelund kronor 2 948: 61. Då statens bidrag enligt det då gällande avtalet per plats och år uppginge till resp. 1 534, 1 323 och 1 522 kronor, uppginge stadens kostnad till i runt tal resp. 1 723, 1 768 och 1 426 kronor. Det framhölls i detta sammanhang, att kostnaderna vid de statliga ungdomsvårdsskolorna högst avsevärt överstege statsbidragen till stadens ungdomsvårdsskolor. Till belysning härav anfördes följande »vårdkostnader för det allmänna» för elev och år, nämligen å Sundbo yrkesskola (B-ort) 2 930: 88, å Vemyra skolhem och yrkesskola (G-ort) 3 186: 27, å Engesbergs skolhem (C-ort) 2 985: 83 och å Brättegårdens skolhem (D-ort) 2 470: 86 kronor, samtliga uppgifter avseende budgetåret 1943/44.

Det vore enligt stadsfullmäktiges mening att märka, att stadens invånare utöver den kommunala uttaxeringen för stadens egen ungdomsvårdsskoleverksamhet hade att genom statskatterna bära sin fulla andel av kostnaderna för de övriga ungdomsvårdsskolorna.

Över stadsfullmäktiges framställning avgav *socialstyrelsen* den 14 september 1945 utlåtande, vari styrelsen anförde i huvudsak följande.

Enligt stadens uppfattning ha statsmakterna genom den vid 1936 och 1937 års riksdagar genomförda skyddshemsreformen icke avsett att ställa Stockholm och Göteborg i någon i ekonomiskt hänseende sämre ställning än övriga kommuner. Med stöd av skyddshemssakkunnigas beräkningar rörande de årliga driftskostnaderna vid skyddshemmen synes staden vilja hävda, att det år 1938 ingångna avtalet grundats på principen att de statliga bidragen skulle täcka driftskostnaderna.

Socialstyrelsen kan inte dela denna mening. De sakkunniga framlade visserligen summariska kalkyler rörande de årliga driftskostnaderna vid de organiserade skyddshemmen, men beträffande statsbidragen till Stockholm och Göteborg uttalade de sakkunniga, att dessa borde utgå med samma belopp som till sammanslutningar och stiftelser, dock inte för obelagda platser (SOU 1935: 35, s. 79).

Av Stockholms stadsfullmäktiges utlåtande över sakkunnigförslaget framgår också tydligt, att staden räknat med att den föreslagna omläggningen av skyddshemsverksamheten för stadens vidkommande skulle medföra en viss ekonomisk uppoffring. Enligt Stockholms barnavårdsnämnds i utlåtandet citerade uttalande ansågs dock förmånen för staden att själv få ordna och sköta sin skyddshemsverksamhet vara en så stor och värdefull ideell tillgång, att densamma enligt nämndens mening borde anses uppväga nämnda uppoffring (stadskollegiets i Stockholm utlåtanden och memorial 1935, s. 1304).

Den enda förbättring av statsbidragen, som staden då begärde, var att platsbidrag skulle utgå även för obelagda skyddshemsplatser samt att staten jämväl skulle åtaga sig kostnaderna för erforderliga nybyggnader. Liknande åsikt anlades av stadsfullmäktige i Göteborg. Då dessa krav ej beaktades i 1936 års proposition framfördes städernas synpunkter för riksdagen i motioner i båda

kamrarna (nr I: 372 och II: 729). De av motionärerna framförda önskemålen avböjdes dock av riksdagen.

Efter 1936 års riksdags beslut ha numera sådana jämkningar vidtagits, att Stockholm och Göteborg utfå bidrag för samtliga elevplatser oavsett om de äro belagda eller ej. Likaså ha statsmakterna godkänt principen att bidrag skola kunna utgå till erforderliga ny-, till- och ombyggnader av städernas skyddshem, dock att bidragets storlek skall beslutas av Kungl. Maj:t och riksdagen i varje särskilt fall. De av Stockholms stad framförda önskemålen vid skyddshemsreformens genomförande ha alltså i stort sett tillmötesgått. Därutöver har staden även kommit i åtnjutande av bidrag till bygnadsunderhåll och kristillägg å platsbidragen enligt samma grunder, som gälla för de sammanslutningar och stiftelser, vilka driva skyddshemsverksamhet, samt därutöver viss särskild dyrortsersättning för verksamheten vid Skrubba och Johannelund.

Det vill också synas som om statsverket alltsedan skyddshemsreformen trädde i kraft år 1938 påtagit sig huvudbördan av de sedan denna tid ökade kostnaderna för Stockholms skyddshemsverksamhet.

Socialstyrelsen kan ej finna de av staden anförda skälen utgöra tillräcklig anledning för ändring i barnavårdslagen i angiven riktning och avstyrker alltså den gjorda framställningen.

Genom beslut den 18 februari 1944 hade Kungl. Maj:t förordnat dåvarande skyddshemsinspektören, numera byråchefen i socialstyrelsen T. Eriksson och dåvarande byråchefen, numera expeditionschefen i finansdepartementet H. Klackenborg att med stadsfullmäktige i Stockholm och Göteborg upptaga förhandlingar rörande avtal om nämnda städers skyddshemsverksamhet för tid fr. o. m. den 1 januari 1945. Förhandlingsmännen överlämnade den 5 december 1944 till mig en promemoria, i vilken de bl. a. framlade sina synpunkter på ett eventuellt förstatligande av Stockholms och Göteborgs skyddshem.

Förhandlingsmännen verkställde beräkningar rörande det å Stockholms stad vilande underskottet vid skyddshemmen under åren 1938 och 1943. För att göra siffrorna jämförliga med utgiftsredovisningen vid de statliga skyddshemmen hade förhandlingsmännen därvid bortsett från räntor och avskrivningar å fastigheter och inventarier. För Stockholms stads del befanns underskottet ha uppgått under år 1938 till 114 945 kronor och under år 1943 till 118 167 kronor. Ökningen av nettoutgifterna hade således enligt förhandlingsmännens mening varit mycket obetydlig för staden, medan staten fått bära en avsevärt större del av den faktiska fördyring som skett. Förhandlingsmännen funno med hänsyn härtill, att städerna från sina synpunkter icke kunde anföra några mera vägande skäl för ett krav på att staten skulle helt övertaga verksamheten och befria dem från handhavandet därav.

Frågan är då — fortsatte förhandlingsmännen — i vad mån ur skyddshemsvårdens egna synpunkter avgörande skäl kunde anföras till förmån för ett förstatligande. Härutinnan anförde förhandlingsmännen i huvudsak följande.

Det motiv, som vid 1936 års beslut främst anfördes för att städerna själva skulle svara för sin skyddshemsvård, var att deras klientel hade en sådan omfattning, att den önskvärda differentieringen kunde uppnås utan att deras skyddshem införlivades i den statliga organisationen. Deras skyddshemsstandard ansågs även delvis föredömlig. Beträffande differentieringsbehovet

har någon förskjutning icke inträffat sedan 1936. Såvitt nu kan bedömas kunna möjligen vissa rationaliseringar beträffande driften genomföras, om storstädernas skyddshem införlivades med den statliga organisationen. F. n. kunna dessa möjligheter dock ingalunda sägas vara av någon nämnvärd betydelse för avgörandet om skyddshemsvårdens förstatligande i de båda storstäderna.

Mot ett införlivande av storstädernas skyddshem i den statliga organisationen ansågs år 1936 tala de olägenheter, som ett sammanförande av storstadsklientelet med andra skyddshemselever medförde. Det synes tveksamt, om denna uppfattning haft gynnsamma verkningar för skyddshemsvården i dess helhet på grund av den isolering av storstadseleverna, som därav följt. Enligt skyddshemsinspektörens erfarenheter är det mindre lyckligt att till ett och samma hem sammanföra alla barn och ungdomar, som på en viss ort omhändertagits för skyddshemsuppfostran. Det har visat sig, att bland pojarna på Skrubba och Fagared lätt bildas rena ligor, som hålla samman efter utskrivningen och fortsätta med kriminalitet och ofog. Att behandlingsresultatet på Stockholms och Göteborgs skyddshem varit sämre än på motsvarande övriga skyddshem torde icke enbart kunna tillskrivas storstadsmiljön. Orsaken till många enskilda misslyckanden efter skyddshemsvistelsen har kunnat spåras till ligamentaliteten på storstadsskyddshemmet, som sedermera hindrat de förutvarande skyddshemseleverna att komma loss från varandra efter utskrivningen på samma sätt som vid övriga skyddshem.

Pojkar och flickor från storstäderna, som tagits om hand på andra skyddshem än städernas egna, ha också genomsnittligt sett lyckats bättre än de på städernas egna hem intagna. Farhågorna för att sammanföra storstadsungdom med ungdom från andra orter i landet synas icke enligt nu föreliggande erfarenheter ha besannats.

För frågan om ett förstatligande har emellertid denna ändrade bedömning av värdet av att hålla isär storstadsklientelet från övriga skyddshemselever i och för sig icke någon avgörande betydelse. Gällande författningar giva nämligen skyddshemsinspektören möjlighet att sprida storstädernas klientel på alla de anstalter, varöver skyddshemsinspektören förfogar. Denna möjlighet har redan i avsevärd utsträckning med gynnsamma erfarenheter utnyttjats av Göteborgs barnavårdsnämnd. Om sålunda önskvärd rörlighet beträffande placeringen av eleverna kan ernås inom den nuvarande organisationen lär detta argument icke i nämnvärd mån kunna utnyttjas som skäl för ett förstatligande. Den nya uppfattningen, att storstadseleverna med fördel kunna utplaceras bland elever från andra orter, betyder blott att ett skäl *mot* förstatligande bortfallit.

Förhandlingsmännen uttalade slutligen, att tidpunkten för ett förstatligande för det dåvarande icke vore lämplig. Det vore önskvärt att, innan ställning togs till frågan om ett införlivande av storstädernas ungdomsvårdsskolor med den statliga organisationen, man bättre kunde överblicka de linjer, efter vilka hela organisationen borde utbyggas.

Socialstyrelsens förslag om förstatligande av ungdomsvårdsskoleverksamheten i dess helhet.

I skrivelse den 25 november 1947 avgav *socialstyrelsen* ett förslag om förstatligande av verksamheten vid de icke statliga ungdomsvårdsskolorna samt viss omorganisation och begränsning av platsantalet inom organisa-

tionen. Förslaget anmäldes av mig i propositionen nr 214/1948, varvid jag dock endast återgav vad styrelsen anfört i fråga om förstatligande av verksamheten i dess helhet. Jag vill här erinra om styrelsens ifrågavarande synpunkter och torde därvid få hänvisa till propositionen nr 214/1948, s. 4. Tilläggas bör allenast, att enligt vad jag inhämtat lönerna vid Göteborgs ungdomsvårdsskolor numera anknutits till den statliga löneskalan för motsvarande skolor.

De preliminära avtalen.

På framställning av Stockholms stad och Göteborgs stad har Kungl. Maj:t den 21 november 1947 uppdragit åt förenämnda förhandlingsmän samt expeditionschefen i inrikesdepartementet E. Montell att upptaga förhandlingar angående revision av gällande, mellan Kungl. Maj:t och kronan samt nämnda städer slutna avtal beträffande verksamheten vid städernas ungdomsvårdsskolor.

Med skrivelse den 31 december 1948 ha *förhandlingsmännen* överlämnat preliminära avtal, träffade den 30 december 1948 med städernas förhandlingsdelegerade under förutsättning av Kungl. Maj:ts resp. stadsfullmäktiges godkännande. Enligt avtalen skall staten per den 1 juli 1949 på vissa villkor övertaga de båda städernas ungdomsvårdsskoleverksamhet, varvid sålunda den särställning, som städerna hittills intagit jämlikt 43 § 2 mom. barnvårdslagen, skulle upphävas.

I anslutning till de vid 1936—37 års reform följda riktlinjerna har — anförda förhandlingsmännen — såsom en förutsättning för förstatligande uppställts, att Stockholm och Göteborg skola till staten överlämna anstalter med ett platsantal, sammanlagt motsvarande det beräknade framtida behovet för dessa städer, av socialstyrelsen uppskattat till omkring 165 platser. Städerna driva f. n. fem ungdomsvårdsskolor, nämligen Skrubba med 78, Eknäs med 30, Johannelund med 35, Fagared med 68 och Lingatan med 32 platser, eller tillhoppa 243 platser. Den sålunda möjliga reduktionen av platsantalet har ansetts böra i första hand medföra nedläggande av Skrubba, vilken anstalt torde vara den med hänsyn till bl. a. elevförläggningens beskaffenhet minst tidsenliga. Vidare ha förhandlingsmännen ansett skäligt tillmötesgå Stockholms stads önskemål att få behålla Johannelund för andra ungdomsvårdssändamål. Då en inventering av stadens disponibla anläggningar givit vid handen att ingen av dessa kan godtagas såsom ersättning för Johannelund, har överenskommit, att staden skall till staten kontant utgiva ett belopp motsvarande kostnaderna för uppförande av en ny med Johannelund jämförlig anstalt och dess utrustande med inventarier. På grund av att Stockholm till staten överlämnar anstalter med sammanlagt (Eknäs 30 platser plus i princip Johannelund 35 platser) 65 platser och äger behålla Skrubba, medan Göteborg avstår anstalter med tillhoppa (Fagared 68 platser plus Lingatan 32 platser) 100 platser, ha städernas avtal med staten måst utformas så, att en ekonomisk utjämning mellan städernas prestationer och fördelar vid uppörelsen erhålles.

Avtalen innefatta i enlighet med de principer beträffande anstaltsinlösen, som följdes vid skyddshemsreformen, att själva anstaltsbyggnaderna med tillhörande markområden om 8 à 10 har samt anstalternas inventarier skola överlämnas till staten utan ersättning, medan full ersättning skall utgå för de till skolorna knutna jordbruken — bortsett från nyssnämnda markområden — med därtill hörande levande och döda inventarier.

Saluvärdet av den mark vid Eknäs jämte jordbruksbyggnader och jordbruksinventarier, som skola inlösas av staten, har från Stockholms stads sida uppskattats till sammanlagt 88 000 kronor, vilket belopp en av förhandlingsmännen anlitad värderingsman funnit godtagbart. Jordbruken med inventarier vid Fagared och Lingatan ha av förhandlingsmännens värderingsmän åsatts saluvärden — inkl. den jord å 8 à 10 har, som skulle överlämnas utan vederlag — av 66 480 kronor resp. 105 319 kronor.

Rörande kostnaderna för uppförande av en med Johannelund jämförlig anstalt anföra förhandlingsmännen i huvudsak följande.

Kostnaderna för nyuppförande å billig tomtmark av en med Johannelund jämförlig anstalt men byggd enligt modernare principer samt för förvärv av erforderliga anstaltsinventarier ha uppskattats av tvenne sakkunniga, av vilka parterna utsett var sin. Den av staden anlitade sakkunnige har uppskattat kostnaderna till sammanlagt omkring 800 000 kronor. Den av oss anlitade sakkunnige har beräknat kostnaderna till omkring 1 250 000 kronor. Vissa olikheter ha dock förelegat i beräkningsgrunderna. I sistnämnda belopp ingå bl. a. kostnader för uppförande av särskilda personalbostadshus m. m. med i runt tal 250 000 kronor, vilka icke upptagits i stadens beräkningar och av vilka viss avkastning i form av hyror framdeles kommer att erhållas.

Med de i det föregående angivna utgångspunkterna ha förhandlingsmännen träffat uppgörelser med städerna, att dessa skola, mot befrielse från skyldigheten att själva svara för ungdomsvårdsskoleverksamheten, avstå för Stockholms del Eknäs och för Göteborgs del Fagared och Lingatan. Samtidigt som Stockholms stad utan ersättning till staten överlämnar Eknäs med tillhörande jordbruk skall staden till staten utgiva ett belopp av 1 600 000 kronor, som skall täcka stadens bidrag såväl till kostnader för uppförande av en med Johannelund jämförlig anstalt som till den ekonomiska utjämningen i förhållande till Göteborg. Staten utgiver till Göteborgs stad ett belopp av 700 000 kronor avseende dels inlösen av jordbruken m. m. vid Fagared och Lingatan dels ock till staden utgående utjämningsbidrag.

Genom den ekonomiska uppgörelsen skulle staten komma att, utöver anstalterna Eknäs, Fagared och Lingatan, tillföras ett nettobelopp av 900 000 kronor. Förhandlingsmännen förorda, att detta belopp tills vidare avsättes till en fond för uppförande av en ny ungdomsvårdsskola eller utvidgning av redan befintlig sådan skola.

Enligt avtalet med Göteborg skall staten tillika övertaga stadens ekonomiska förpliktelser gentemot följande ordinarie befattningshavare vid Fagared nämligen 1 rektor, 1 assistent, 1 yrkeslärare och 1 husföreståndare, samt — i avseende å utgående lön — 1 jordbruksföreståndare och 1 vårdare, allt i den

mån dessa befattningshavares förmåner icke överstiga vad som tillkommer motsvarande befattningshavare vid statliga ungdomsvårdsskolor. Förhandlingsmännen ha funnit detta villkor godtagbart med hänsyn till statens behov av dessa befattningshavare och deras kompetens. De fyra förstnämnda befattningshavarna ha sin pensionsfråga ordnad genom statens pensionsanstalt. Jordbruksföreståndaren och vårdaren, för vilka endast stadens löneförpliktelser övertagits, ha däremot pensionsrätt i Göteborgs stads pensionsinrättning.

Med skrivelse den 24 februari 1949 ha förhandlingsmännen överlämnat ett under förutsättning av Kungl. Maj:ts resp. stadsfullmäktiges godkännande träffat tilläggsavtal till förenämnda avtal med Göteborgs stad. Enligt tilläggsavtalet överläter staden fastigheten Fagared 1^a, som i samband med den förutvarande ägarens frånfälle av staden inköpts för en köpeskilling av 20 000 kronor, till staten mot samma köpeskilling. Förhandlingsmännen ha anfört, att förvärvet av nämnda fastighet för yrkesskolan varit ett gammalt önskemål, då det ansetts medföra påtagliga fördelar för skolans mjölkförsörjning och gäve möjlighet att förhindra en eventuell, för verksamheten oläglig sportstugebebyggelse i skolans omedelbara närhet. Förhandlingsmännen ha föreslagit, att kostnaderna för förvärvet skola bestridas av de medel som skulle avsättas till en fond för uppförande av en ny ungdomsvårdsskola eller utvidgning av redan befintlig sådan anläggning. I stället för 900 000 kronor skulle sålunda till fonden avsättas 880 000 kronor.

Över avtalen av den 30 december 1948 har utlåtande avgivits av *statskontoret*, som icke haft något att erinra mot desamma.

I skrivelse den 4 januari 1949 har *socialstyrelsen* avgivit förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1949/50 beträffande verksamheten vid ungdomsvårdsskolorna, varvid styrelsen, som funnit de preliminära avtalen tillfredsställande, förordat, att Fagared, Lingatan och Eknäs fortfarande utnyttjas, den förra såsom yrkesskola för pojkar samt de båda senare såsom yrkesskolor för flickor.

Departementschefen.

Det ingick som ett led i skyddshemsreformen att vården vid skyddshemmen skulle ytterligare differentieras genom inrättandet av nya typer av anstalter. För att skapa förutsättningar för en sådan differentiering övertog staten genom beslut 1936 och 1937 det ekonomiska huvudansvaret för skyddshemmen, numera benämnda ungdomsvårdsskolor. Landstingen och de städer, som ej deltog i landsting, befriades från skyldigheten att upprätta sådana anstalter. Undantag gjordes dock för städerna Göteborg och Stockholm, vilka skulle vara skyldiga att — med bidrag av statsmedel — även i fortsättningen själva ordna sin skyddshemsvård. En allmän förutsättning för detta undantag utgjorde det förhållandet, att skyddshemsvården i dessa städer enligt dåtida krav i vissa avseenden varit föredömligt ordnad. Det framhölls, att städerna voro tillräckligt stora att medgiva den åsyftade differentieringen av eleverna på skolhem, yrkeshem och hemskolor (motsvarande numera skolhem, yrkesskolor

för pojkar resp. yrkesskolor för flickor). Det ansågs vidare föga lämpligt att sammanföra skyddshemselever från storstäderna med ungdom från andra delar av landet. Det torde redan inför reformen ha varit uppenbart, att den föreslagna särställningen för Göteborg och Stockholm skulle medföra vissa ekonomiska uppostringar för dessa städer. Inga principiella invändningar gjordes dock från städernas sida; av uttalanden från Stockholms stads sida torde framgå, att staden funnit förmånen att själv få ordna sin skyddshemsverksamhet så värdefull, att densamma kunde anses uppväga den ekonomiska uppostringen. Däremot gjorde städerna vissa erinringar beträffande statsbidragens utformning och storlek. De i dessa avseenden framförda önskemålen ha sedermera i samband med revisioner av de med städerna ingångna avtalen i stort sett tillgodosetts.

Vid flera tillfällen efter reformens genomförande ha städerna, enligt vad statens förhandlingsmän uppgivit, i samband med avtalsförhandlingar framfört önskemål om att befrias från skyldigheten att anordna egna ungdomsvårdsskolor. Stockholms stad har därjämte ingått till Kungl. Maj:t med en framställning i samma syfte. Det har härvid framhållits, att de båda städerna i ekonomiskt avseende belastats förhållandevis mera än andra kommuner genom att de nödgades själva ikläda sig betydande kostnader för verksamheten samtidigt som deras invånare genom statlig beskattning bure sin fulla andel i kostnaderna jämväl för driften av övriga ungdomsvårdsskolor, samt att kostnaderna för verksamheten med åren blivit alltför betungande.

Även ur ungdomsvårdens synpunkt torde åtskilliga skäl tala för att jämväl Göteborgs och Stockholms ungdomsvårdsskoleväsen övertages av staten. De betänkligheter, som man en gång hyste mot att sammanföra vanartad ungdom från storstäderna med sådan ungdom från andra delar av landet, synas icke ha varit befogade. Allt fler ungdomar från storstäderna ha under de senare åren utplacerats på de icke-kommunala ungdomsvårdsskolorna; efter vad jag inhämtat ha i allmänhet olägenheter inte visat sig uppstå härigenom. Man har genom en sådan utspridning av storstadsungdomen lyckats spränga ligabildningar, något som i sin tur torde ha bidragit till att vårdresultaten för denna ungdoms del ofta visat sig bli bättre vid sådan utplacering.

Ett särskilt skäl för förstatligande är, att utvecklingen på detta område gått mot en än vidare specialisering än den man räknade med vid tiden för skyddshemsreformen. Det har icke varit möjligt för storstäderna att följa med i denna utveckling, varför städerna för att kunna ernå den för varje enskilt fall lämpligaste vården numera få utnyttja vissa inom skolorganisationen i övrigt upprättade specialskolor.

Jämväl ur administrativa och ekonomiska synpunkter torde åtskilliga fördelar stå att vinna genom att sammanföra storstädernas ungdomsvårdsskolor med de statliga. Enligt vad jag inhämtat från socialstyrelsen ha Göteborgs och Stockholms ungdomsvårdsskolor företett följande medelbeläggning under senare år.

	1945	1946	1947	1948
<i>Göteborg</i>				
Fagared (68 pl.)	55,3	46,3	34,7	37,22
Lingatån (32 pl.).....	28,9	23,7	18,5	19,10
<i>Stockholm</i>				
Skrubba (78 pl.).....	63,1	52,3	17,8	7,9
Johannelund (35 pl.)	28,2	18,6	13,1	3,2
Eknäs (30 pl.)	22,7	20,9	19,7	20,5

Även om nedgången i beläggningstalen delvis kan förklaras därav att storstadsungdom överförts till icke-kommunala skolor utan att motsvarande antal elever från andra delar av landet hänvisats till göteborgs- och stockholmsskolorna, torde den dock utvisa att behovet av ungdomsvårdsskoleplatser minskat för Göteborgs och Stockholms del. Socialstyrelsen har beräknat att de båda städerna behöva 165 platser mot tidigare beräknade 243. Både för staten som bidragsgivare och för det allmänna överhuvud ställer det sig oekonomiskt att ett flertal anstalter med underbeläggning upprätthållas.

Då sålunda jämväl ur ungdomsvårdsskoleväsendets synpunkt åtskilliga skäl tala för att staten övertar återstående kommunala skolor, ha de särskilda förhandlingsmän, som tillkallats för förhandlingar om revision av nu gällande avtal mellan Kungl. Maj:t samt städerna Göteborg och Stockholm, ansetts böra upptaga förhandlingar med städernas delegerade om villkoren för avlösning av städernas skyldigheter i nu föreliggande avseende. Härvid ha preliminära avtal träffats mellan förhandlingsmännen och städernas delegerade om att staten per den 1 juli 1949 skall övertaga städernas ungdomsvårdsskoleverksamhet. Avtalen äro beroende på godkännande av dels Kungl. Maj:t, dels de båda städernas stadsfullmäktige. Stockholms stadsfullmäktige ha för sin del godkänt avtalet den 21 februari 1949.

Sedermera ha förhandlingsmännen i ett den 24 februari 1949 daterat tilläggsavtal överenskommit med representanter för Göteborgs stad att staten skall beredas tillfälle att utöka Fagareds jordbruk genom förvärf av den till detsamma gränsande fastigheten Fagared 1⁸. Fastigheten i fråga har av staden inropats på offentlig auktion för en köpeskilling av 20 000 kronor och överlättes för samma pris.

I anslutning till de principer, som tillämpades då landstingen befriades från sina skyldigheter i detta avseende, skola städerna enligt avtalen i viss utsträckning utan ersättning överlämna sina anstalter eller mot dessa svarande annat värde till staten.

Stockholms stad skall sålunda enligt avtalet till staten utan ersättning överlämna dels Eknäs yrkes- och hemskola med tillhörande jordbruk och dels ett belopp av 1 600 000 kronor. De båda stockholmstanstalterna Skrubba och Johannelund skola nedläggas. Deras belägenhet i Stockholm gör dem föga lämpliga som anstalter för här ifrågavarande uppgifter. Göteborgs stad skall till staten överlämna Fagareds och Lingatans skolhem och yrkesskolor, varvid ersättning skall utgå allenast för de till dessa skolor knutna jordbruken.

Med hänsyn till att staden överlämnat skolor med flera elevplatser än som representerar behovet för dess egen del skall den därjämte erhålla ett visst utjämningsbidrag. Det sammanlagda belopp, som sålunda skall tillfalla Göteborgs stad, har vid förhandlingarna bestämts till 700 000 kronor. Härtill kommer kostnaden för Fagared 1⁸, 20 000 kronor. Sedan Göteborgs stad tillgodoförts dessa belopp, återstår ett belopp av 880 000 kronor, som enligt förhandlingsmännens förslag skall fonderas för att bestrida kostnaderna för uppförande av en skola av Johannelunds storlek eller för utvidgning av redan befintliga skolor.

I sina anslagsäskanden — till vilka jag senare återkommer — har socialstyrelsen uppskattat totalkostnaderna vid statlig drift av Fagared, Lingatan och Eknäs till omkring 552 000 kronor. Inkomsterna vid dessa tre skolor kunna beräknas till omkring 70 000 kronor. De verkliga kostnaderna för driften av de tre skolor, vilka enligt de preliminära avtalen under nästa budgetår skulle ersätta de nuvarande fem kommunala skolorna, kunna sålunda beräknas uppgå till högst omkring (552 000 — 70 000) 482 000 kronor. Under förutsättning att en utbyggnad sker för att kompensera nedläggandet av Johannelund tillkomma härutöver vissa kostnader, vilka emellertid i nuvarande läge svårigen låta sig beräkna.

Till belysning av de beräknade driftkostnaderna efter statens övertagande av Göteborgs och Stockholms ungdomsvårdsskoleverksamhet må anföras följande från socialstyrelsen inhämtade uppgifter rörande kostnaderna för städernas ungdomsvårdsskolor under år 1946 — det senaste år för vilket statsbidrag för Stockholms vidkommande äro fastställda.

	Stats- bidrag kr.	Övriga inkomster kr.	Stadens netto- utgifter kr.	Summa utgifter kr.
Göteborg.....	140 182	50 696	125 276	316 154
Stockholm.....	216 846	82 431	243 529	542 806
	357 028	133 127	368 805	858 960

Statsbidraget uppgick sålunda under nämnda år till sammanlagt omkring 357 000 kronor. Det är emellertid att observera, att statens andel i kostnaderna fr. o. m. den 1 juli 1947 ytterligare ökats sedan statsmakterna år 1947 beslutat slopa de tidigare kommunala avgifterna och i anledning därav till de icke statliga skolorna utbetala motsvarande ersättning av statsmedel. Man bör vidare ha i minnet, att staten i full utsträckning övertager det ekonomiska ansvaret för vården av de elever, som utplacerats på icke kommunala skolor. Härigenom har staten indirekt påtagit sig ytterligare kostnader för göteborgs- och stockholmsklientelet utöver det direkta statsbidraget.

Med ledning av de anförda uppgifterna och i betraktande av dels den allmänna levnadskostnadsökningen och dels vissa löneförhöjningar, som kommit befattningshavarna vid Göteborgs ungdomsvårdsskolor till del fr. o. m. den 1 juli 1947, torde man kunna uppskatta totalkostnaderna för ifrågavarande, nu befintliga fem skolor vid fortsatt kommunal drift och normal beläggning under

budgetåret 1949/50 till minst 1 000 000 kronor. Vid full beläggning å dessa skolor komme statsbidraget under nästa budgetår att uppgå till omkring 555 000 kronor.

Av de nu anförda uppgifterna torde framgå, att en omläggning i överensstämmelse med förhandlingsmännens förslag skulle innebära en rationalisering, som komme att medföra en relativt obetydlig ökning av statens kostnader för Göteborgs och Stockholms ungdomsvårdsskoleklientel medan däremot totalkostnaderna för det allmänna skulle undergå en betydande minskning.

Sammanfattningsvis vill jag såsom min mening uttala, att övervägande skäl synas tala för att per den 1 juli 1949 upphäva den Göteborg och Stockholm nu åvilande skyldigheten att själva anordna sina ungdomsvårdsskolor. I överensstämmelse med de preliminära avtalen böra därvid Fagared, Lingatan och Eknäs förstatligas. Förvärvet av fastigheten Lingatan 1⁸ för en köpeskilling av 20 000 kronor torde böra godkännas. De ingångna preliminära avtalen torde därför, därest riksdagen icke anmäler erinran däremot, få för statens vidkommande fastställas. Av den från Stockholms stad erhållna summan av 1 600 000 kronor torde efter verkställd utbetalning till staden Göteborg av (700 000 + 20 000) 720 000 kronor resterande belopp få avsättas till en fond, avsedd för framtida utbyggnad av den statliga ungdomsvårdsskoleorganisationen. Jag finner mig icke f. n. kunna taga ställning till frågan efter vilka linjer en sådan utbyggnad bör ske. Frågan därom torde därför få senare underställas riksdagens prövning.

Jag kommer att i annat sammanhang denna dag föreslå, att proposition avlättes till riksdagen om den ändring i barnavårdslagen, som föranledes av bifall till vad jag nu föreslagit.

Anslagsbehovet för budgetåret 1949/50.

1:o) Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	1 677 000	1 748 734
1948/49 (statsliggaren s. 314)..	2 234 700	—
1949/50 (förslag)	2 690 000	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1948 fastställt följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	755 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	50 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal <i>förslagsvis</i> ...	»	1 200 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	228 600
	<u>Summa kronor</u>	<u>2 234 700</u>

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal äro uppförda med förslagsvis beräknade belopp. Vad arvodesposten beträffar har nämnda anordning betingats av att från denna post bestridas utgifterna för arvoden åt rådgivande psykiater vid skolorna. Överskridande av icke-ordinarieposten må av Kungl. Maj:t medgivnas *dels*, med hänsyn till svårigheter i anslagsberäkningen på grund av en av 1947 års riksdag beslutad omorganisation av personalen vid ungdomsvårdsskolorna, där så erfordras för de nya personalplanernas genomförande *och dels* för att under någon provotid, utan hinder av att en ordinarie tjänst under tiden står obesatt, kunna förordna befattningshavare såsom icke-ordinarie tjänstemän.

Föreliggande framställning.

I skrivelse den 4 januari 1949 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen har vid sina beräkningar utgått ifrån att den städerna Stockholm och Göteborg åvilande skyldigheten att ordna egna ungdomsvårdsskolor skall i överensstämmelse med det förslag, för vilket jag i det föregående redogjort, upphävas, varvid ungdomsvårdsskolorna Fagared, Lingatan och Eknäs skola förstatligas. Fagared avses enligt styrelsens planer för omkring 50 elever, fördelade på två elevhem, Lingatan och Eknäs för vardera 25 elever, likaledes fördelade på två elevhem.

Lönefrågor.

Socialstyrelsen upptager till en början vissa lönefrågor till behandling.

Först och främst uttalar sig styrelsen i princip, under åberopande av ett av 1946 års skolkommission den 10 november 1948 avgivet förslag till lönebestämmelser för lärare vid centrala verkstadsskolor, för lönegradsuppflyttning av yrkeslärarna (nu 19 lönegraden) vid ungdomsvårdsskolorna i samband med den väntade löneregleringen för lärare vid centrala verkstadsskolor. Styrelsen föreslår vidare, att i samband därmed följande tjänster skola under beteckningen yrkeslärare hänföras till samma lönegrad, som den som sålunda kan komma att fastställas för de nuvarande yrkeslärarna, nämligen lärarinnor i hushållsgöromål och i kvinnlig slöjd vid yrkeskolor (nu 19 lönegraden), jordbruksföreståndare och trädgårdsmästare (nu 16 lönegraden) samt lärarinna i tvätt (nu 14 lönegraden). Genom den föreslagna ändringen av tjänstebenanämningarna skulle flickskolorna erhålla samma möjligheter till fri fackvariation efter behovet som den som nu erbjudes för pojkskolornas del.

Lärarinnor i hushållsgöromål och i kvinnlig slöjd äro f. n. placerade i 19 lönegraden jämväl vid skolhem för flickor. Vid den av statsmakterna år 1948 verkställda löneregleringen för vissa övningslärargrupper placerades motsvarande befattningshavare vid folkskolorna i 18 resp. 16 lönegraden. Socialstyrelsen föreslår nu, att dessa befattningshavare vid ungdomsvårdsskolorna såsom kompensation för längre arbetsvecka och större arbetsår skola uppflyttas till resp. 21 och 19 lönegraderna.

Genom 1947 års personalreform infördes vid ungdomsvårdsskolorna för flickor en ny tjänst, betecknad hemvårdslärare och placerad i 13 lönegraden. Då det enligt socialstyrelsens mening visat sig, att dessa befattningshavare måst erhålla uppgifter av samma art, som de, vilka vid pojkskolorna åvila husföreståndare, hemställer styrelsen, att hemvårdslärartjänsterna utbytas mot husföreståndartjänster i 15 lönegraden.

Vid Lövsta finnes en befattning som översköterska i 12 lönegraden. Då översköterskan i realiteten måste fungera jämväl såsom husföreståndare vid skolans intagningsavdelning om 15 platser, föreslår socialstyrelsen, att tjänsten förändras till en husföreståndartjänst i 15 lönegraden. Det förutsettes därvid, att husföreståndaren vid intagningsavdelningen skall äga dels sjuksköterskeutbildning och dels behörighet till husföreståndartjänst.

Statskontoret anser, att prövningen av samtliga nu berörda lönefrågor borde uppskjutas tills lönereglering blivit genomförd för de centrala verkstadsskolornas lärare samt därjämte ytterligare erfarenhet vunnits beträffande 1947 års personalreform.

Statens lönenämnd förbigår frågan om löneställningen för yrkeslärare, jordbruksföreståndare, trädgårdsmästare samt lärarinnor i hushållsgöromål och i kvinnlig slöjd vid yrkesskolorna. Nämnden har i och för sig intet att erinra mot att de vid yrkesskolorna för kvinnliga elever anställda lärarinnorna i hushållsgöromål och i kvinnlig slöjd erhålla tjänstebeteckningen yrkeslärare, men förutsätter, att lönegradsplaceringen för lärare i yrken, som hittills icke varit representerade vid ungdomsvårdsskolorna, underställes statsmakternas prövning. Nämnden finner det därför lämpligt, att ställning tages till benämningsfrågan först sedan större klarhet vunnits om vilka nya yrken som kunna komma i fråga.

Lönenämnden anser det vidare befogat, att de av socialstyrelsen åberopade omständigheterna föranleda en något högre placering för lärarinnor i hushållsgöromål och i kvinnlig slöjd vid tjänstgöring i skolhem inom ungdomsvårdsskoleorganisationen, jämfört med placering vid folkskola. Löneskillnaden borde dock begränsas till två lönegrader. Nämnden vill vidare dels framhålla, att ändring i lönegradsplaceringen icke bör ske förrän vid den tidpunkt, då löneregleringen för övningslärare träder i kraft, dels ock ifrågasätta, huruvida icke en sådan ändring lämpligast bör äga rum i samband med den slutgiltiga prövningen av löneställningen för yrkeslärarna.

Beträffande översköterskan vid Lövsta erinrar lönenämnden, att nämnden i utlåtande över förslag av 1946 års lönesakkunniga icke haft något att erinra mot av de sakkunniga föreslagen placering i 13 lönegraden, men att 1947 års riksdag placerat vederbörande i 12 lönegraden. Med hänsyn till intagningsavdelningens jämförelsevis ringa omfattning anser nämnden en placering i 15 lönegraden alltför hög. Däremot vill nämnden icke motsätta sig, att översköterskan placeras i 13 lönegraden, varigenom hon skulle uppnå samma löneställning som en biträdande husföreståndare. En *reservant inom nämnden* (ledamoten J. Andersson) vill icke biträda socialstyrelsens förslag,

därest icke uppflyttning sker i samband med en allmän reglering av sköterskornas löner.

Lönenämnden kan slutligen icke finna, att tillräckligt bärande skäl anförts för utbyte av hemvårdslärarna mot husföreståndare i 15 lönegraden.

Frågor om personalökning.

I samband med 1947 års omorganisation prövades en framställning av socialstyrelsen om anställande av 8 vårdare vid Lövsta och Långanäs för möjliggörande av vakande nattvakt vid dessa skolor. Föredragande statsrådet fann sig icke kunna biträda socialstyrelsens förslag (prop. 269/1947, s. 49). *Socialstyrelsen* anmäler nu ånyo behov av personal för nattvaktstjänstgöring samt anför härom i huvudsak följande.

Under efterkrigsåren ha rymningarna från de öppna anstalterna ökat i oroväckande grad. På grund av anstalternas konstruktion såsom öppna vårdinstitutioner kunna dylika rymningar ej helt förebyggas genom förbättrad tillsyn. En förbättring av tillsynen bör dock kunna medföra en nedgång i rymningsfrekvensen. Styrelsen anser icke försvarligt att längre hålla så stora anläggningar som Lövsta och Långanäs med dess i psykiskt hänseende hårt belastade klientel obebakade nattetid. I själva verket har styrelsen funnit det nödvändigt att under budgetåret 1948/49 anställa tillfälliga befattningshavare vid de nämnda anstalterna för att fullgöra nattlig tillsyn. Styrelsen har nödgats vidtaga samma anordning vid Skarvik-Tallåsen. Styrelsen föreslår, att antalet vårdare vid Lövsta, Långanäs och Skarvik-Tallåsen fr. o. m. budgetåret 1949/50 ökas med fyra på vardera stället eller tillhoppa 12 befattningar för att möjliggöra ständig nattlig tillsyn.

Beträffande övriga skolor varierar behovet av nattlig tillsyn. Långa perioder kan sådan tillsyn vara helt obehövlig, medan den vid andra tillfällen är akut nödvändig. Styrelsen vill icke föreslå konstant nattlig bevakning vid någon annan skola än de tre förutnämnda, vilka ständigt äro belagda med särskilt svårskött klientel, men förordar, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att medgiva överskridande av fastställd avlöningsstat, där så efter framställning av socialstyrelsen finnes påkallat för anordnande av extra bevakning nattetid vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. Upplysningsvis vill styrelsen meddela, att den funnit erforderligt att under innevarande budgetår anställa tillfälliga nattvakter vid Sonestorp.

Socialstyrelsen anmäler vidare, att organisationen under nästa budgetår står färdig att emottaga de av statsmakterna år 1947 i princip beslutade lärarinnorna i »nytt yrke», vilka enligt styrelsens förslag skulle utgöras vid Sonestorp av en lärarinna i bakning, upptagen såsom lärarinna i hushållsgöromål (Ce 19), och vid Hornö av en lärarinna i tvätt (Ce 14).

I personalplanen för Broby har icke inräknats annan ekonomipersonal än en kokerska, då det förutsatts, att eleverna skulle kunna utföra allt inomhusarbete. Under hänvisning till barnens normala behov av lektid vill socialstyrelsen beteckna detta som ett rent förbiseende och hemställer att vid skolan få anställa två ekonomibiträden i lönegrad Ce 2.

I Lövstaanstaltens personalplan finnas upptagna 1 kanslibiträde och deltidanställd kontorshjälp. I samband med att Bona nedlades överflyttades till Lövsta den förstnämnda anstaltens mycket omfattande arkiv, ur vilket

polis-, socialvårds- och kriminalvårdsmyndigheter ständigt begära upplysningar. För innevarande budgetår har socialstyrelsen med hänsyn härtill varit nödsakad att utbyta den deltidsanställda kontorshjälpen mot heltidsanställd. Styrelsen hemställer, att fr. o. m. nästa budgetår få anställa ett kontorsbiträde (befordringsgången tillämpad) vid Lövsta.

Socialstyrelsen beräknar vidare personal vid Fagared, Lingatan och Eknäs efter dessa skolors förstatligande. Styrelsen föreslår vid Fagared samma personalorganisation som vid de motsvarande yrkesskolorna för manliga elever (Ljungaskog, Forsane och Sundbo). För Lingatan och Eknäs föreslås samma personal som vid det till relevantalet lika stora Brättegården, dock med det undantaget att ämnesläraren vid Brättegården utbytes mot en yrkeslärare och att vid Eknäs jämväl upptages en lärarinna i tvätt på grund av anstaltens väl inarbetade tvätterier. Styrelsens förslag till personalplaner upptager följande personal.

Befattning	Lönegrad	Fagared	Lingatan	Eknäs	Summa	Därav ordinarie
Rektor	29	1	—	—	1	1
»	27	—	1	1	2	2
Assistent	23	2	1	1	4	2
Yrkeslärare	19	3	—	—	3	2
Lärarinna i hushållsgöromål	19	—	2	2	4	4
Lärarinna i kvinnlig slöjd	19	—	2	2	4	4
Trädgårdsmästare	16	1	—	—	1	—
Jordbruksföreståndare	16	1	—	—	1	1
Husföreståndare	15	1	—	—	1	1
Lärarinna i tvätt	14	—	—	1	1	—
Jordbruksförman	14	—	1	1	2	2
Ladugårdsförman	13	1	—	—	1	—
Hemvårdslärare	13	—	1	1	2	—
Vårdare	11	3	—	—	3	2
Hantverkare	11	1	—	—	1	1
Kontorsbiträde	8	1	—	—	1	—
Ekonomibiträde	6	1	—	—	1	—
»	2	4	—	—	4	—
Summa		20	8	9	37	22
Jordbruksarbetare utom löneplan		—	1	1	2	—

Vid bifall till vad styrelsen föreslagit under rubriken lönefrågor skulle av nu nämnda personal 4 lärarinnor i kvinnlig slöjd, 4 lärarinnor i hushållsgöromål och 1 lärarinna i tvätt utbytas mot 9 yrkeslärare i 19 lönegraden samt 2 hemvårdslärare mot 2 husföreståndare i 15 lönegraden.

Statskontoret finner, att personalbehovet undandraget sig dess bedömande, men vill framhålla, att nya skäl icke blivit anförda, som i nuvarande läge kunna motivera frångående av 1947 års riksdags beslut att icke anställa särskilda vårdare för vakande nattvakt.

Övergångsstat m. m.

Socialstyrelsen anmäler, att fr. o. m. budgetåret 1949/50 samtliga å övergångsstat uppförda tjänster kunna avskrivas med undantag av 2 folkskol-

lärare, 1 lärare i yrkesämne, 1 biträdande lärare, 2 arbetsledare och 1 tvättföreståndare. Som extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än Ce 24 bör fortfarande upptagas 1 rektor i lönegrad Ce 26, vilken rektor tjänstgör såsom eftervårdskonsulent men beräknas erhålla en rektorstjänst i Ca 29 fr. o. m. den 1 januari 1950.

Anslagsberäkningen.

De sammanlagda lönekostnaderna för Fagared, Lingatan och Eknäs samt de nuvarande statliga ungdomsvårdsskolorna beräknar socialstyrelsen med utgångspunkt från nu gällande personalplaner till följande belopp.

Ä n d a m å l	Nuvarande statliga skolor Kr.	Fagared, Lingatan, Eknäs Kr.	Summa Kr.	Summa summarum Kr.	Äskat belopp Kr.
<i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän . . .</i>	721 467	175 308	896 775	896 775	896 700
<i>Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Majt:</i>					
Arvode till verkställande ledamot ..	10 800	1 400	12 200		
Särskilda ersättningar till folkskollärare	22 800	—	22 800		
Arvode till rådgivande psykiater	17 900	3 600	21 500		
Arvode till läkaren vid Fölåsa	4 000	—	4 000	60 500	60 500
<i>Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:</i>					
Personal på löneplan	1 242 408	84 912	1 327 320		
Praktikantarvoden	4 300	1 200	5 500		
Vikarier	46 000	7 000	53 000		
Kontorshjälp	11 200	2 000	13 200	1 399 020	1 399 000
Rörligt tillägg ¹	235 000	31 000	266 000	266 000	266 000
Summa	2 315 875	306 420		2 622 295	2 622 200

¹ Beräknat efter 12 procent.

De öknings i medelsbehovet, vilka framgå av denna uppställning, förklaras vad beträffar samtliga anslagsposter dels av nyförvärvet av tre skolor och dels av det förhållandet, att medel till Bistagården för innevarande budgetår beräknats endast för ett halvår. Därutöver må rörande förändringarna anföras följande.

Uppräkningen av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän begränsas i någon mån genom viss överföring till icke-ordinarieposten.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har föreslagits uppräknad från 50 000 till 60 500 kronor. Av ökningen falla 7 000 kronor på arvoden till rådgivande psykiater, i vilka arvoden socialstyrelsen inräknat medel jämväl för en rådgivande psykiater vid Skarvik-Tallåsen efter samma grunder som de, vilka gälla för Långanäs.

Vid beräkningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har styrelsen upptagit medel jämväl för nästa bud-

getår för anställande vid Lövsta av en biträdande läkare i lönegrad Cg 29, i syfte att fortfarande kunna utnyttja anstaltens chef såsom läkepedagogisk rådgivare vid ungdomsvårdsskolorna.

För budgetåret 1948/49 har till vikarier beräknats ett belopp av 22 000 kronor. Socialstyrelsen har föreslagit, att för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår avses ett belopp av 53 000 kronor, varav för de tre nytillkommande skolorna 7 000 kronor, samt härutinnan anfört i huvudsak följande.

Vid vanliga ämbetsverk är det i stor utsträckning möjligt att låta semester- eller sjuklediga befattningshavares göromål vila till dess befattningshavaren åter träder i tjänst. Löpande göromål, som ankomma på tjänstemannen, kunna därvid bestridas av en befattningshavare, som mot vikariatserättning uppehåller befattningen i fråga jämte sin egen tjänst. Vid anstalter äro dylika anordningar i regel icke möjliga. Det omhändertagna klientelet låter sig icke »lägga undan», och endast i begränsad utsträckning kunna befattningshavarna vikariera för varandra. Hittills ha aldrig de av Kungl. Maj:t för vikarier beräknade beloppen, som alltid varit för lågt tillmätta, fått utgöra någon spärr. Att medlen ändå räckt till har hängt samman med den expansion, som ägt rum inom verksamheten, vilken möjliggjort att vissa för nya tjänster beräknade belopp frigjorts från icke-ordinarieanslaget, samt med att Kungl. Maj:t kunnat medgiva överskridanden.

Medel till avlönande av eftervårdskonsulenter ha icke beräknats, enär dessa tjänstemän enligt Kungl. Maj:ts förslag i årets statsverksproposition (V ht., p. 3) skola överföras på socialstyrelsens egen stat.

I övrigt förklaras ökningen av medelsbehovet under denna post *dels* av viss överflyttning från ordinarieposten och *dels* av löneklassuppflyttningar och uppflyttningar av aspiranter med omkring 50 000 kronor.

För de av socialstyrelsen föreslagna nya tjänsterna beräknar styrelsen ett behov av under icke-ordinarieposten 81 324 kronor och under posten till rörligt tillägg 9 756 kronor eller tillhoppa 91 080 kronor.

Kostnadsökningen vid genomförande av styrelsens förslag under rubriken lönefrågor uppskattas till under ordinarieposten 660 kronor och under icke-ordinarieposten 2 772 kronor eller tillhoppa 3 432 kronor.

På grundval av dessa beräkningar framlägger socialstyrelsen följande förslag till avlöningsstat:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	897 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	60 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ...	»	1 483 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	276 000
	Summa kronor	2 716 500

Departementschefen.

Till en början vill jag upptaga de av socialstyrelsen framförda *lönefrågorna* till behandling.

Det torde få anstå med prövningen av de av socialstyrelsen föreslagna lönegradsförändringarna för yrkeslärare och yrkeslärarinnor, då förslag till löneroglering för de centrala verkstadsskolornas lärare icke torde komma att föreläggas årets riksdag. Ett med socialstyrelsens förslag i detta hänseende sammanhörande problem torde dock böra närmare beröras. Socialstyrelsens förslag syftar bl. a. till att samtliga kvinnliga lärare i yrkesämnen vid yrkesskolorna — lärarinnor i hushållsgöromål, i kvinnlig slöjd och i tvätt — skola upptagas under samma tjänstebeteckning som de manliga, d. v. s. som yrkeslärare. Styrelsen anser sig nämligen vara i behov av att vid nytillsättande av sådana befattningar icke vara bunden av de yrkesspecialiseringar, som nu företrädas på personalförteckningen. Det kan nämligen under vissa omständigheter vara ändamålsenligt att upptaga undervisning i yrkesämnen, som icke f. n. finnas representerade vid skolorna. Då jag icke nu anmäler denna fråga till avgörande, torde förevarande spörsmål få tills vidare lösas på det sätt, att Kungl. Maj:t, därest riksdagen icke anmäler erinran däremot, får inom ramen för de för yrkeslärarinnorna vid yrkesskolorna avsedda lönerna efter framställning av socialstyrelsen för varje särskilt fall medgiva sådana förändringar i personaluppsättningen, som påkallas av ett som lämpligt befunnet utbyte av yrkesgrenar. I samband härmed anställda yrkeslärarinnor synas böra anställas å icke-ordinarie stat, varvid lönerna böra bestämmas i enlighet med nu tillämpade grunder. I den mån lönekostnaderna vid denna anordning skjutas över från ordinarieposten till icke-ordinarieposten torde Kungl. Maj:t få medgiva erforderligt överskridande.

På 1947 års organisationsplan upptogs vid ungdomsvårdsskolorna för flickor särskilda hemvårdslärare, som skulle fungera såsom avbytare för de olika facklärarinnorna. Det har efter hand visat sig mest praktiskt att låta hemvårdslärarna svara för skolornas matlagning, handhavande av förråd m. m. Socialstyrelsen har därför velat förändra tjänsterna i fråga till husföreståndartjänster i 15 lönegraden. Då jag icke kan finna, att hemvårdslärarna trots förändringen i arbetsuppgifter helt fylla samma funktion som husföreståndarna vid pojkskolorna kan jag icke förorda lönegradsuppflyttning för deras del. Med hänsyn till deras arbetsuppgifter böra de dock erhålla tjänstebenämningen biträdande husföreståndare.

Vad beträffar översköterskan vid Lövsta är jag icke f. n. beredd att föreslå lönegradsuppflyttning för denna befattningshavare.

Jag övergår härefter till socialstyrelsens förslag rörande *personalökning* i olika hänseenden.

Medel äro f. n. icke beräknade för tillsyn genom vakande nattvakt vid skolorna. Icke desto mindre har det med hänsyn till de rymningar, som förekommit, och till ortsbefolkningens önskemål befunnits nödvändigt att för innevarande budgetår tillfälligt anordna dylik tillsyn vid fyra skolor. Kostnaderna härför ha bestritts av tillgängliga medel. Trots den icke oväsentliga personal-

ökning vid ifrågavarande skolor, som socialstyrelsens förslag innebär, anser jag mig på grund av vad styrelsen anfört icke böra motsätta mig att vårdarpersonalen vid Lövsta och Långanäs utökas, så att den blir i stånd att handhava den nattliga tillsynen. Vid envar av dessa skolor torde därför få anställas ytterligare 4 vårdare. Då möjligheter böra föreligga att vid förekommande behov anordna nattlig bevakning jämväl vid andra ungdomsvårdsskolor, vill jag föreslå, att Kungl. Maj:t, därest riksdagen icke anmäler erinran däremot, skall äga medgiva för detta ändamål erforderliga överskridanden av avlöningsstaten.

De båda lärarinnorna i »nytt yrke» vid Sonestorp och Hornö böra få anställas under nästa budgetår. Jag upptager därför vid den förstnämnda skolan ytterligare 1 lärarinna i hushållsgöromål (Ce 19) och vid Hornö 1 lärarinna i tvätt (Ce 14).

Jag ansluter mig vidare till socialstyrelsens förslag om anställande vid Broby av 2 ekonomibiträden (Ce 2) ävensom utbyte av deltidsanställd kontorshjälp vid Lövsta mot ett kontorsbiträde med befordringsgången tillämpad.

Den av socialstyrelsen för Fagared, Lingatan och Eknäs föreslagna personaluppsättningen finner jag godtagbar. Vid Eknäs skulle enligt förslaget anställas en facklärarinna utöver det för anstalter av denna typ vid 1947 års personalorganisation beräknade antalet, nämligen en lärarinna i tvätt. Då jag inhämtat, att tvätteriet vid anstalten kan drivas med god avans har jag intet att erinra mot anställande av en dylik befattningshavare.

I den å personalförteckningen upptagna *övergångsstaten* torde få vidtagas de förändringar, socialstyrelsen föreslagit. Befattningen såsom rektor i lönegrad Ce 26 torde få kvarstå.

Slutligen behandlar jag *anslagsbehovet under nästa budgetår*.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör upptagas till av styrelsen äskat belopp, 897 000 kronor.

Vad beträffar posterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal vill jag till en början anföra följande.

På grund av svårigheter att erhålla kompetenta läkare till de fr. o. m. innevarande budgetår inrättade tjänsterna såsom biträdande läkare (Cg 29) vid Lövsta och chef, tillika läkare (Ca 31) vid Skarvik-Tallåsen har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1948 *dels* medgivit att vid Lövsta i stället för befattningen som biträdande läkare må tills vidare inrättas en tjänst såsom souschef (rektor) i lönegraden Cg 27 för administrativa och vissa anstaltspedagogiska uppgifter, *och dels* bemyndigat socialstyrelsen att förordna därtill lämpad ungdomsvårdsskolerektor att vid Skarvik-Tallåsen tills vidare bestrida chefens göromål med undantag för läkargöromål samt att tills vidare inrätta en befattning som rådgivande psykiater vid sistnämnda skola. Sedermera har Kungl. Maj:t den 11 februari 1949 förordnat en medicine kandidat med erfarenheter från sinnessjukvården att mot avlöning enligt lönegraden

Cg 30 samt fri bostad fullgöra de göromål, som ankomma på chefen för Skarvik-Tallåsen, med undantag för de göromål, som fullgöras av rådgivande psykiatern. Anordningarna böra betraktas såsom tillfälliga. Under arvodesposten böra emellertid upptagas medel till arvode åt en rådgivande psykiater vid Skarvik-Tallåsen, beräknat efter de grunder, vilka i samma avseende gälla för Långanäs. Under icke-ordinarieposten böra medel fortfarande avses för avlönande av en biträdande läkare vid Lövsta.

I fråga om arvodesposten vill jag framhålla, att till arvoden till verkställande ledamöter endast torde erfordras ett belopp av 10 600 kronor, eller 1 600 kronor mindre än vad socialstyrelsen föreslagit. Då jag i övrigt icke har något att erinra mot styrelsens beräkning av medelsbehovet under denna post upptager jag densamma till (60 500 — 1 600) 58 900 kronor.

Jag återgår här efter till icke-ordinarieposten.

Till vikariatsersättningar har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 22 000 kronor. Socialstyrelsen har uppskattat behovet för de tre nytillkommande skolorna till 7 000 kronor samt därutöver begärt en förhöjning med 24 000 kronor. I sistnämnda belopp ingå 1 000 kronor, som ändock skulle tillkommit för Bistagården med hänsyn till att medel till denna skola beräknats endast för senare hälften av innevarande budgetår. Den verkliga höjningen för de redan befintliga skolornas del skulle således uppgå till 23 000 kronor. Socialstyrelsen har funnit att det för vikariatsersättningar avsedda beloppet sedan flera år varit för lågt tilltaget. Att styrelsen ändock kunnat anställa vikarier i erforderlig omfattning torde bero bl. a. på att medel funnits tillgängliga på grund av att nyinrättade befattningar icke alltid tillsatts omedelbart vid budgetårets början. Enligt vad jag inhämtat har styrelsen vid sina beräkningar för nästa budgetår endast medräknat ersättningar till oundgängligen nödvändiga vikarier. Med hänsyn till vad styrelsen anfört anser jag mig böra biträda dess framställning och upptager sålunda för vikariatsersättningar under nästa budgetår det av styrelsen begärda beloppet, 53 000 kronor.

Då jag ej heller i övrigt haft något att erinra mot socialstyrelsens beräkningar av icke-ordinarieposten med undantag för vad som sammanhänger med mitt ställningstagande i olika hänseenden till styrelsens förslag rörande lönegradsupplyttningar och personalökning beräknar jag denna post på följande sätt. Styrelsen har uppskattat medelsbehovet till 1 483 000 kronor. I det föregående har jag icke velat helt tillstyrka förslaget om inrättande av nya vårdartjänster utan begränsat mig till att föreslå 8 nya sådana tjänster. I förhållande till socialstyrelsens beräkningar skulle medelsbehovet härigenom minskas med i runt tal 20 000 kronor under förevarande post. Vidare fråndrager jag ett belopp av i runt tal 2 700 kronor, motsvarande de löneförhöjningar, vilka jag icke velat tillstyrka. Medelsbehovet under icke-ordinarieposten skulle således enligt mina beräkningar uppgå till (1 483 000 — 20 000 — 2 700) 1 460 300 kronor.

Vad slutligen beträffar anslagsposten till rörligt tillägg torde denna kunna nedräknas från av socialstyrelsen föreslagna 276 000 kronor till 273 800 kronor.

Det totala medelsbehovet under anslaget har jag sålunda beräknat till (897 000 + 58 900 + 1 460 300 + 273 800) 2 690 000 kronor.

I det föregående har jag förordat, att Kungl. Maj:t skall få medgiva överskridande av icke-ordinarieposten, där så erfordras för anställande dels av yrkeslärarinnor för undervisning i för yrkesskolorna nya yrken och dels av personal för nattvaktstjänstgöring. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör sådant överskridande jämväl kunna medgivas, därest så erfordras på grund av att befattningshavare under någon provotid förordnats såsom icke-ordinarie tjänsteman medan en ordinarie tjänst stått obesatt. Även för nästa budgetår bör sålunda icke-ordinarieposten upptagas med förslagsvis beräknat belopp. Så bör fortfarande ske jämväl med arvodesposten.

2:o) Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	1 216 000	1 593 369
1948/49 (statsliggaren s. 317)..	1 445 000	—
1949/50 (förslag)	2 000 000	—

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har Kungl. Maj:t den 30 juni 1948 fastställt omkostnadsstat, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	5 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	72 000
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	288 500
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	1 079 500
		Summa kronor 1 445 000

Av det för *expenser* upptagna beloppet ha 253 000 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten samt 35 500 för övriga *expenser*.

Anslagsposten till övriga utgifter har uppdelats på ett flertal delposter.

I skrivelse den 4 januari 1949 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Till följd av den statliga ungdomsvårdsskoleverksamhetens utvidgning och inträdda kostnadsökningar måste — anför *socialstyrelsen* — omkostnadsanslagen för budgetåret 1949/50 uppskrivas åtskilligt över 1948/49 års nivå. För att ernå riktigare beräkningar har *styrelsen* förfarit på följande sätt. För de anstalter, som under budgetåret 1947/48 tillhörde den statliga sektorn, ha beräkningarna grundats på anstalternas faktiska utgifter under nämnda budgetår. Härtill ha lagts de för Skarvik-Tallåsen beräknade omkostnaderna under budgetåret 1948/49 och dubbla omkostnaderna för Bistagården för första halvåret 1949. Beträffande posten till reseersättningar har dock å ena sidan viss uppräknig verkställt med anledning av fr. o. m. den 1 februari 1948 ökade biljettpriser för järnvägsresor m. m. och å andra sidan

viss reducering gjorts med hänsyn till att eftervårdskonsulenternas reseersättningar icke längre skola belasta ungdomsvårdsskolornas omkostnadsstat.

Styrelsen uppskattar omkostnaderna vid statlig drift av verksamheten vid Fagared, Lingatan och Eknäs under budgetåret 1949/50 enligt följande uppställning.

Ä n d a m å l	Nuvarande statliga skolor Kr.	Fagared, Lingatan, Eknäs Kr.	Summa Kr.	Summa summarum Kr.	Äskat belopp	
					Summa Kr.	Summa summarum Kr.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	5 500	1 000	6 500	6 500	7 000	7 000
2. Reseersättningar	65 000	9 000	74 000	74 000	74 000	74 000
3. <i>Expenser:</i>						
a. Bränsle, lyse och vatten	376 200	40 000	416 200		416 000	
b. Övriga expenser	50 800	8 000	58 800	475 000	58 000	474 000
4. <i>Övriga utgifter:</i>						
a. Underhåll av byggnader m. m.	78 700	12 500	91 200		91 000	
b. Inventarier m. m.	63 400	8 500	71 900		72 000	
c. Tvätt och renhållning..	43 900	4 300	48 200		48 000	
d. Utspisning	526 800	68 700	595 500		596 000	
e. Beklädnad	294 300	41 600	335 900		336 000	
f. Hälso- och sjukvård ..	52 000	9 300	61 300		61 000	
g. Undervisning, lek och idrott	46 100	8 000	54 100		54 000	
h. Elevbelöning	51 400	7 300	58 700		59 000	
i. Diverse	37 000	2 800	39 800		40 000	
k. Eftervård och utackordering	110 900	25 000	135 900	1 492 500	136 000	1 493 000
Summa kronor	1 802 000	246 000		2 048 000		2 048 000

Statskontoret har icke gjort någon erinran beträffande socialstyrelsens förslag i denna del.

Departementschefen. Mot socialstyrelsens beräkningar har jag intet annat att erinra, än att jag finner det för bränsle, lyse och vatten avsedda beloppet kunna begränsas till 368 000 kronor, utgörande en minskning i förhållande till socialstyrelsens förslag med 48 000 kronor. Det totala medelsbehovet under förevarande anslag har jag således uppskattat till (2 048 000 — 48 000) 2 000 000 kronor.

3:o) **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.** Något anslag för förevarande ändamål är icke upptaget för innevarande budgetår.

I skrivelse den 4 januari 1949 har *socialstyrelsen* hemställt om anvisande av medel till vissa byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna. Styrelsen erinrar, att styrelsen i samband med sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslagit, att ett belopp av 716 000 kronor måtte anvisas för upp-

förande av personalbostäder vid vissa skolor, där bristen på sådana bostäder vore synnerligen kännbar. Styrelsen förnyar nu, med än kraftigare understrykande av behovet, denna framställning. Enligt beräkningar av arkitekten Birger Jonson ha kostnaderna för uppförande av ifrågavarande bostadshus nu ytterligare stegrats. Styrelsens framställning omfattar följande byggnadsplan.

	Beräknad kostnad vid uppförande under budgetåret	
	1948/49	1949/50
Lövsta: 1 dubbelhus à 2×60 m ²	74 000	77 000
Ljungaskog: 1 dubbelhus à 2×60 m ²	73 800	76 800
Sundbo: 1 dubbelhus à 2×60 m ²	73 100	76 000
Johannisberg: 1 dubbelhus à 2×60 m ²	80 500	84 000
Östra Spång: 2 enkelhus à 90 m ²	176 300	183 300
1 dubbelhus à 2×60 m ²		
Hammargården: 2 enkelhus à 90 m ²	180 300	187 500
1 dubbelhus à 2×60 m ²		
Vemyra: 1 enkelhus à 90 m ²	58 000	60 900
	Summa kronor 716 000	745 500

I skrivelse den 11 februari 1949 har *socialstyrelsen* vidare hemställt om anvisande av ett belopp av 35 900 kronor till viss ombyggnad vid Vemyra.

Styrelsen erinrar, att nämnda skola enligt beslut av 1947 års riksdag skall under innevarande budgetår omorganiseras från kombinerat skolhem och yrkesskola till enbart skolhem med 60 platser. För genomförande av denna omläggning erfordras bl. a. inredande av nya skollokaler genom omändring av en verkstadsbyggnad. Kostnaderna härför ha beräknats av arkitekten Birger Jonson enligt följande.

Byggnadsarbeten enligt antaget anbud	kronor 31 100
Elektrisk installation enligt antaget anbud	» 1 518
Arvoden, administration, oförutsedda kostnader	» 3 260
	Summa kronor 35 878

Byggnadsstyrelsen har i yttrande till *socialstyrelsen* förklarat de för berörda ombyggnad beräknade kostnaderna skäligen.

Departementschefen. Vad först beträffar bostadshusen vill jag erinra, att frågan om deras uppförande behandlades i propositionen nr 269/1947. Medelsbehovet uppskattades redan då till sammanlagt 716 000 kronor, mot vilken beräkning byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra. Medel anvisades emellertid icke för husen i fråga för budgetåret 1947/48 och ej heller har så skett för innevarande budgetår. Kostnaderna ha nu stigit till 745 500 kronor, mot vilken beräkning, enligt vad jag från byggnadsstyrelsen inhämtat, någon erinran icke torde kunna göras.

Med hänsyn till det trängande behovet av personalbostäder vid Lövsta,

Östra Spång och Hammargården förordar jag nu, att medel för nästa budgetår beräknas för uppförande av de för dessa skolor äskade personalhusen, dock med undantag för ett hus med två lägenheter vid Östra Spång. Ett frånräknande av sistnämnda hus kan beräknas minska kostnaderna för byggnadsprogrammet vid denna skola med 77 000 kronor. Jag uppskattar därför medelsbehovet för dessa tre skolors vidkommande till (77 000 + 183 300 + 187 500 — 77 000) 370 800 kronor.

1947 års riksdag beslöt på förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 269/1947, s. 17), att de dåvarande kombinerade skolhemmen och yrkesskolorna Johannisberg och Vemyra skulle omorganiseras till enbart yrkesskola resp. skolhem. Ett genomförande av detta förslag betingades, enligt vad föredragande statsrådet anförde, av att medel anvisades till uppförande av vissa byggnader. Socialstyrelsens förslag om byggandet av ett tvåfamiljs personalbostadshus vid Johannisberg syftar till att inom de nuvarande anstaltsbyggnaderna frigöra utrymmen, som nu utnyttjas för bostadsändamål och som erfordras vid omläggning av skolan. Även omändringen vid Vemyra av en verkstadsbyggnad till skollokaler har föranletts av den år 1947 beslutade omorganisationen. Jämväl till dessa byggnadsarbeten böra fördenskull medel anvisas. Härför torde erfordras ett belopp av (84 000 + 35 900) 119 900 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag har jag sålunda uppskattat till (370 800 + 119 900) 490 700 kronor.

Kungl. Maj:t bör få inom ramen för nämnda belopp och med begränsning till det av socialstyrelsen framlagda byggnadsprogrammet vidtaga de om-dispositioner, som kunna finnas lämpliga.

4:o) Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	1 300 000	1 036 210
1948/49 (statsliggaren s. 317)..	1 200 000	—
1949/50 (förslag)	746 000	—

Beträffande nu gällande grunder för statsbidrag till de icke statliga ungdomsvårdsskolorna torde jag få hänvisa till vad därutinnan anförts dels i propositionerna nr 269/1947, s. 104—105, och 214/1948, s. 7—8, och dels i det föregående vid behandlingen av de föreliggande avtalsförslagen.

I skrivelse den 4 januari 1949 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anvisande av anslag för nästa budgetår till förevarande ändamål.

Socialstyrelsens i följande uppställning upptagna beräkningar av medelsbehovet ha gjorts under förutsättning att staten per den 1 juli 1949 övertager Göteborgs och Stockholms ungdomsvårdsskoleverksamhet samt att Eknäs, Fagared och Lingatan i samband därmed förstatligas. Styrelsen erinrar, att statsbidragen i regel utgå halvårsvis i efterskott, varför styrelsen beräknat

bidrag icke blott till de under nästa budgetår kvarstående icke-statliga anstalterna Råby, Margretelund, Gudmundsgården, Sjötorp, Morängen och Håkanstorp utan även till Fagared, Lingatan, Eknäs, Skrubba och Johannelund för driften av sistnämnda fem anstalter i icke-statlig regi under ett halvår.

Ändamål	Erforderligt belopp kr.
Fasta platsbidrag	334 050
Ersättningar för överbeläggning	8 000
Rörligt tillägg å de fasta platsbidragen och å ersättningarna för överbeläggning	133 399
Särskilda elevbidrag och beklädnadsbidrag för elever omhänder- tagna jämlikt 22 § d) barnavårdslagen	5 000
Extra bidrag till Skrubba och Johannelund	9 000
Ersättningar för anlåtande av rådgivande psykiater	12 200
Ersättningar för utackorderade eller villkorligt utskrivna elever ...	25 000
Underhåll av byggnader	55 000
Kompensation för bortfallet av de kommunala avgifterna	170 000
Resebidrag till elever	8 000
Extra bidrag för avlönande av assistent vid Margretelund	4 400
Bidrag till arbetstidsbegränsande åtgärder	25 000
Underskottsersättningar	8 000
	Summa kronor 797 049

Medelsbehovet skulle således enligt dessa beräkningar komma att uppgå till ca 797 000 kronor. Enligt socialstyrelsen synas emellertid skäl föreligga — bl. a. på grund av den minskade personaluppsättningen vid Skrubba och Johannelund — att nedräkna anslagsbeloppen för dessa skolor. Enligt vad socialstyrelsen erfarit torde förhandlingar härom upptagas mellan de i det förgående nämnda förhandlingsmännen och Stockholms stad. Det totala medelsbehovet bör enligt socialstyrelsens mening kunna beräknas till i runt tal 700 000 kronor.

Beträffande den av socialstyrelsen upptagna posten till underskottsersättningar må anföras följande.

I skrivelse den 19 november 1948 har *styrelsen för Håkanstorps yrkesskola*, vilken skola drives av föreningen Vita Bandet, hemställt om ersättning för ett under tiden den 1 januari 1946—30 juni 1948 vid skolan uppkommet driftsunderskott å tillhoppa 8 254 kronor 89 öre. Skolstyrelsen förklarar, att underskottet uppstått på grund av ökade kostnader för avlönande av skolans personal samt en stark stegring av samtliga omkostnader. Då skolan ej alltid varit fullt belagd hade även inkomsterna därigenom minskats.

Socialstyrelsen har beräknat det verkliga driftsunderskottet för den av skolstyrelsen angivna tiden till 8 087 kronor 39 öre. Socialstyrelsen framhåller, att någon anmärkning mot den ekonomiska förvaltningen av skolan icke torde kunna göras och anser, att staten på grund av huvudmannens ringa ekonomiska bärkraft synes icke böra undandraga sig att utgiva ersättning för

ifrågavarande förlust. Styrelsen föreslår, att ersättningsbeloppet bestämmes till i runt tal 8 000 kronor.

Jag torde vidare få anmäla, att *styrelsen för Margretelunds yrkesskola* i skrivelse den 11 oktober 1948 anhållit om ett extra statsbidrag å 60 000 kronor för att kunna delvis täcka ett vid skolan per den 30 juni 1948 balanserat underskott å tillhopa omkring 102 789 kronor. Styrelsen förklarar att underskottet i första hand uppkommit på grund av ökade lönekostnader, vartill komme en av dyrtiden föranledd kostnadsstegring för den allmänna hushållningen. Av det totala underskottet hänför sig ett belopp av omkring 45 900 kronor till budgetåret 1947/48. Det begärda beloppet överstiger sålunda underskottet under nämnda budgetår med omkring 14 100 kronor. I denna del motiverar styrelsen sin framställning med att det totala nettounderskottet, vilket till större delen måst finansieras genom lån, hårt belastade skolans ekonomi, varför det vore angeläget att efter hand eliminera detsamma.

Socialstyrelsen, som godkänt skolans utgiftsstat för budgetåret 1947/48, anför, att någon anmärkning mot den ekonomiska förvaltningen icke torde kunna göras. Vid skolan hade det statliga avlöningssystemet följts, varför löneökningarna vore desamma som vad motsvarande befattningshavare vid de statliga ungdomsvårdsskolorna erhållit per den 1 juli 1947. I den mån beloppet överstege driftsförlusten för budgetåret 1947/48 borde frågan lämpligen vila tills pågående förhandlingar rörande den fortsatta verksamheten vid skolan slutförts. Styrelsen ville därför tillstyrka, att ett belopp av 45 900 kronor anvisades för täckande av underskottet vid Margretelund.

Statskontoret finner, att frågan om beviljande av ytterligare anslag till skolan borde anstå i avvaktan på resultatet av de pågående förhandlingarna. Därest svårigheter föreläge för skolan att genom lån å allmänna marknaden finansiera underskottet, syntes det av socialstyrelsen föreslagna bidragsbeloppet böra lämnas i form av ett räntefritt lån av statsmedel och med uppsägningstid av förslagsvis 6 månader, i all synnerhet därest förhandlingarna droge ut på tiden så att anspråk på särskilda statsbidrag till skolan kunde förväntas även för tiden efter utgången av budgetåret 1947/48.

Departementschefen. Staten har sedan flera år regelmässigt medgivit ersättning av statsmedel för driftunderskott vid de ungdomsvårdsskolor, vilka drivas av enskilda organisationer, under förutsättning att intet varit att erinra mot skolans skötsel i ekonomiskt avseende och att socialstyrelsen fått i förväg granska skolans utgiftsstat. Då dessa krav uppfyllts i fråga om såväl Håkanstorp som Margretelund och då dessa båda skolor torde vara i starkt behov av statsbidrag för att kunna i någon mån täcka underskotten förordar jag i anslutning till socialstyrelsens förslag, att ersättning för driftunderskott må utgå till Håkanstorp med 8 000 kronor och till Margretelund med 45 900 kronor. Frågan om ytterligare ersättning till Margretelund kommer att upptagas till prövning vid de med huvudmannen pågående förhandlingarna.

Då jag intet har att erinra mot socialstyrelsens beräkningar av medelsbehovet uppskattar jag detta till (700 000 + 45 900) 745 900 kronor eller i runt tal 746 000 kronor.

5:o) **Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.** För anordnande av en två veckors kurs, avsedd närmast för vårdare och annan personal i lägre tjänstegrader, har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 9 600 kronor.

I skrivelse den 4 januari 1949 har *socialstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för ytterligare en kurs om 14 dagar för vård- och ekonomipersonal. Till följd av höjda avgifter för vivre på de förläggningsplatser, som kunna komma i fråga — 9 kronor 50 öre begäres numera i stället för som tidigare 8 kronor per dag — föreslår styrelsen, att anslaget höjes med 600 kronor till (9 600 + 600) 10 200 kronor.

Statskontoret erinrar beträffande den föreslagna anslagsökningen, att likartad framställning gjorts beträffande anslaget till kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter samt att föredragande departementschefen (1949 års statsverksproposition, VIII ht, s. 210) funnit sig på grund av rådande förhållanden icke kunna förorda någon ökad medelsanvisning för ändamålet. Statskontoret anser fördenskull, att någon höjning icke heller bör ifrågakomma för nu förevarande anslag.

Departementschefen. Även för nästa budgetår böra medel anvisas till en fortbildningskurs i enlighet med socialstyrelsens förslag. En höjning av anslagsbeloppet torde få ske med 600 kronor med hänsyn till ökade avgifter för vivre. Gentemot vad statskontoret i detta sammanhang anfört vill jag erinra, att deltagarna i förevarande kurser erhålla mat och husrum helt på statens bekostnad, medan deltagarna i de angivna under ecklesiastikdepartementet anordnade kurserna allenast erhålla bidrag för motsvarande kostnader.

Anslaget bör således för nästa budgetår upptagas med 10 200 kronor.

6:o) **Bidrag till inrättande av inackorderingshem.** Medel ha icke anvisats för detta ändamål under innevarande budgetår.

Ersättningar till inackorderingshem för driftförluster. Under innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 3 000 kronor.

I propositionen nr 187/1946 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, att särskilda inackorderingshem skulle inrättas för att emottaga bl. a. villkorligt utskrivna ungdomsvårdsskoleelever. För budgetåren 1946/47 och 1947/48 ha medel anvisats till sammanlagt 14 sådana hem. Det har förutsatts, att I. O. G. T. och dess lokalorganisationer skola vara huvudmän för verksamheten. Staten betalar första årets hyra och bestrider kostnaderna för inventarier till ett belopp av 6 000 kronor för de första sex platserna och därefter 500 kronor per plats t. o. m. den tionde, alltså högst tillhoppa 8 000 kronor. Inventariebidraget uppföres som en skuld från inackorderingshemmet till staten med 15 % avskrivning årligen under 6 år och därefter resterande 10 % det sjunde året. Inventarierna tillhöra därefter helt huvudmannen. Skulle verksam-

heten upphöra innan sjuårsperioden förflutit, åligger det huvudmannen att ersätta statsverket med skillnaden mellan det anslag, som ursprungligen erhållits, och de därå verkställda avskrivningarna. Skulle hemmets inkomster icke räcka till dess utgifter av den anledningen att platser stått outnyttjade, må ersättning av statsmedel utgå, dock högst 1 000 kronor för plats och år. Sådan ersättning skall dock icke utgå, därest socialstyrelsen finner verksamheten kunna bära sådan förlust.

I skrivelse den 4 januari 1949 har *socialstyrelsen* föreslagit vissa förändringar i fråga om bidragsgrunderna för inackorderingshem. Härutinnan anför styrelsen följande.

Hittills ha två inackorderingshem öppnats, ett i Malmö och ett i Halmstad. Dessutom stå två, i Sundsvall och Visby, inför sitt snara öppnande. Socialstyrelsen har fått överenskommelser till stånd med flera andra orter om startandet av inackorderingshem. Från de två i gång varande inackorderingshemmen har man också fått erfarenheter om kostnaderna för dylik verksamhet. Det visar sig därvid, att 1944 års beräkningar icke längre hålla. Malmö- och Halmstadshemmen ha omedelbart råkat i ekonomiska svårigheter — trots en perfekt hushållning som noga följts av socialstyrelsens konsulenter. I båda fallen ha de kommunala myndigheterna fått träda emellan för att reda upp situationen, ett förhållande som icke kan betecknas såsom lämpligt, då det gäller en verksamhet som helt dirigeras av staten. Kännedomen om de ekonomiska svårigheter, som upptornat sig för de startande hemmen, har verkat starkt tillbakahållande på intresset i andra orter.

Socialstyrelsen finner angeläget att något förändra bidragsgrunderna för inackorderingshemmen. Styrelsen föreslår, att den bemyndigas icke blott att utbetala första årets hyra utan att generellt, där så efter styrelsens prövning kräves, utbetala underskottsersättning uppgående högst till årshyrans belopp. Därmed skulle den nuvarande underskottsregeln kunna bortfalla. Styrelsen föreslår vidare, att bidraget till inventarieutrustning utgår med 1 000 kronor per plats, eller alltså maximalt för 12 platser med 12 000 kronor. Med sådana ändringar i bidragsreglerna räknar styrelsen med att verksamheten skall skjuta ny fart.

Styrelsen föreslår, att inestående reservationer å förevarande båda anslag få utnyttjas för de ersättningar, som nu föreslagits, varför styrelsen ej hemställer om ny medelsanvisning.

Statskontoret anser att någon tids erfarenhet av nuvarande bestämmelser bör avvaktas och vill fördenskull icke förorda ändrade bidragsgrunder i förevarande avseenden.

Departementschefen. Då statsmakterna år 1946 beslöto medverka till upprättandet av inackorderingshem för utskrivna ungdomsvårdsskoleelever, utgick man vid den ekonomiska kalkyleringen i princip ifrån att hemmen skulle kunna drivas enbart med tillskott av elevernas inackorderingsavgifter. För att underlätta verksamhetens igångsättande borde dock staten till varje hem utgiva ersättning motsvarande första årets hyra, varjämte staten därefter skulle svara för den inkomstminskning, som kunde åsamkas hemmen genom att platser stode lediga. Frånsett sistnämnda bidrag skulle, sedan hemmen

startats, staten icke vidare behöva lämna något bidrag (prop. nr 187/1946, s. 29). Visst statsbidrag skulle därjämte utgå till anskaffande av inventarier, dock högst tillhoppa 8 000 kronor för hem.

Medel ha för budgetåren 1946/47 och 1947/48 anvisats till inrättande av sammanlagt 14 inackorderingshem. Hittills ha emellertid endast två hem öppnats. Ytterligare fem torde komma att igångsättas under år 1949. Inackorderingshemmen ha sålunda långt ifrån tillkommit i den takt, som man år 1946 räknade med. Det föreligger fara för att kännedomen om de ekonomiska svårigheterna för de redan öppnade hemmen kommer att verka hinderlig för öppnande av nya hem. Det torde i ett dylikt läge vara nödvändigt att överväga på vad sätt intresset för inrättande av inackorderingshem kan bättre stimuleras. Socialstyrelsens förslag i detta hänseende går ut på att staten, sedan ersättning för första årets hyra utgivits, i fortsättningen skall utbetala underskottsersättning med högst årshyrans belopp, i stället för att som nu sker allenast täcka driftförluster, som uppkommit på grund av att platser stått obesatta.

De 14 beviljade inackorderingshemmen skola upprättas genom I. O. G. T. Hemmens utgiftsstaten fastställas av socialstyrelsen och deras verksamhet övervakas av styrelsens eftervårdskonsulenter, som ha att dit hänvisa såväl utskrivna elever som annan ungdom, som kan mottagas å hemmen. Hela årshyran uppgår vad beträffar de redan befintliga hemmen till för Malmöhemmet 6 000 kronor och för Halmstadshemmet 4 200 kronor. Vid bifall till socialstyrelsens förslag torde knappast mer än uppskattningsvis halva årshyran komma att belasta statsverket i form av underskottsersättningar. I betraktande av dessa omständigheter finner jag mig böra biträda socialstyrelsens förslag.

Med hänsyn till de allmänna prisstegringarna sedan år 1944 torde jämväl inventariebidraget vara i behov av en uppjustering. De nuvarande bidragsreglerna böra ändras såtillvida, att bidrag må utgå för anskaffande av inventarier med 1 000 kronor per plats, dock högst tillhoppa 10 000 kronor per hem.

Anslaget till ersättningar till inackorderingshem för driftförluster är enligt vad jag inhämtat numera helt förbrukat. Medel finnas däremot tillgängliga å anslaget till inrättande av dylika hem. Vid ingången av budgetåret 1948/49 fanns sålunda enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning å anslaget en reservation av ca 140 000 kronor. Vid bifall till vad jag förordat rörande ändring av bidragsgrunderna torde, därest riksdagen icke anmäler erinran, sistnämnda anslag få i erforderlig utsträckning utnyttjas.

Hemställen.

Under åberopande av vad jag sålunda i olika hänseenden anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. godkänna mellan representanter för Kungl. Maj:t samt städerna Göteborg och Stockholm ingångna avtal rörande *dels* sta-

tens övertagande per den 1 juli 1949 av den städerna enligt 43 § 2 mom. barnavårdslagen åliggande ungdomsvårdsskoleverksamheten och förstatligande i samband därmed av Eknäs yrkes- och hemskola samt Fagareds och Lingatans skolhem och yrkesskolor ävensom övriga därmed sammanhängande frågor, *dels ock* förvärv av fastigheten Fagared 1°;

B. besluta, att i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården följande förändringar skola per den 1 juli 1949 vidtagas, nämligen *dels* uppförande av ytterligare 1 rektor i lönegrad Ca 29, 2 rektorer i lönegrad Ca 27, 2 assistenter i lönegrad Ca 23, 2 yrkeslärare i lönegrad Ca 19, 4 lärarinnor i hushållsgöromål i lönegrad Ca 19, 4 lärarinnor i kvinnlig slöjd i lönegrad Ca 19, 1 jordbruksföreståndare i lönegrad Ca 16, 1 husföreståndare i lönegrad Ca 15, 2 jordbruksförmän i lönegrad Ca 14, 2 vårdare i lönegrad Ca 11 och 1 hantverkare i lönegrad Ca 11, *dels ock* minskning av antalet å övergångsstat uppförda tjänster till 2 folkskollärare i lönegrad Ca 22, 1 lärare i yrkesämne i lönegrad Ca 16, 1 biträdande lärare i lönegrad Ca 15, 2 arbetsledare i lönegrad Ca 14 och 1 tvättföreståndare i lönegrad Ca 6;

C. godkänna följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	897 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	58 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	1 460 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	273 800
<u>Summa förslagsanslag</u>		kronor 2 690 000;

D. för budgetåret 1949/50 under femte huvudtiteln anvisa:

1) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 2 690 000,

2) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 2 000 000,

3) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* ett reservationsanslag av kronor 490 700,

4) till *Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* ett förslagsanslag av kronor 746 000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 85.

5) till *Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* ett reservationsanslag av kronor 10 200;

E. godkänna av mig förordade ändringar av grunderna för statsbidrag till inackorderingshem.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.
